

Про звіт

Свобода може надзвичайно трансформувати суспільства, визволяючи мільярди людей із бідності та запроваджуючи технологічний прогрес, який раніше вважався неможливим. Він також має потенціал для уповільнення зростання глобальної температури. Однак, щоб досягти цього, ми повинні скасувати правила, які обмежують це. Дані показують, що чим вільніша економіка, тим швидше проходить процес декарбонізації. [1] Цей принцип є основою нашої доповіді, яка базується на дослідженні Ніка Лоріса у статті «Вільні економіки — це чисті економіки». [2]

За ініціативи Warsaw Enterprise Institute дослідники з аналітичних центрів Польщі, Чехії, Словаччини, Болгарії, Румунії, Угорщини та України визначили бар'єри, з якими стикаються приватні компанії в енергетичному секторі в широкому сенсі. Ці бар'єри включають бюрократію, правила, мандати, субсидії, неправильну податкову політику, державну власність та втручання, такі як обмеження цін або штучно створені ринки, такі як Система торгівлі викидами (ETS). Ці перешкоди, вкорінені в національній політиці та політиці ЄС, мають бути усунені, зменшені або доопрацьовані для трансформації поточного стану економіки в економіку з нульовим викидом вуглецю. Однак, одного лише усунення перешкод недостатньо. Ми також повинні створити належні стимули для руху капіталу в потрібному напрямку. З цією метою наш звіт спирається на Climate & Freedom Accord, пропозицію міжнародної угоди про вільний ринок щодо клімату та сталого розвитку, яка виникла в робочих групах, скликаних членами Climate & Freedom International Coalition. [3],[4]

Проблема: вільний ринок проти кліматичної політики

Проблема зміни клімату є значною, про що свідчать поточні викиди парникових газів на душу населення в цих країнах: 8,1 тонни на рік у Польщі [5], 9,3 тонни в Чехії, 6,1 тонни в Словаччині, 6,8 тонни в Болгарії, 3,7 тонни в Румунії, 4,4 тонни в Угорщині та 3,6 т в Україні. Досягнення економіки з нульовим викидом вуглецю буде більш складним завданням для цих країн, ніж для заможніших країн, оскільки вони все ще належать до найбільш бідніших частин Європи за показником ВВП на душу населення. Зелена економіка

---

¹Bjørnskov, Christian, *Economic Freedom and the CO₂ Kuznets Curve* (8 січня 2020 р.). Доступно на SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3508271> або <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3508271> «Доступні дані зі 155 країн, які спостерігалися за п'ятирічні періоди між 1975 і 2015 роками, свідчать про те, що економічна свобода не тільки зменшує загальні викиди CO₂, але й також зміщує верхню точку ЕКС вліво. Таким чином, дані свідчать про те, що перехід до технології з меншими викидами відбувається на більш ранній стадії в економічно вільних суспільствах».

²Лоріс, Нік, 2021. «Вільні економіки — це чисті економіки: дослідження взаємозв'язку між економічною свободою, обмеженням урядом, відкритими ринками, правами приватної власності та екологічними показниками в усьому світі». Доступно за адресою: https://www.c3solutions.org/wp-content/uploads/2021/04/Free-Economies-Are-Clean_Economies.pdfment,

³<https://cleantaxcuts.org/wp-content/uploads/climatefreedomaccord-straw-230202.pdf>.

⁴ <https://cleantaxcuts.org/wp-content/uploads/cfic-bullets-eng-v3-2pg-240321.pdf>

⁵ Дані для всіх згаданих країн: *викиди CO₂ на душу населення*, <https://ourworldindata.org/grapher/co-emissions-per-capita> (дата звернення 28.05.2024).

повинна охоплювати не лише скорочення викидів CO₂, але й чистіше повітря, воду, ліси та більш сталі використання природних ресурсів.

На жаль, кліматична політика ЄС сформульована таким чином, що недостатньо враховує здатність вільної ринкової економіки стати зеленою та зменшити викиди CO₂ в атмосферу.

Не можна заперечувати, що кліматична політика робить сильний акцент на інвестиціях у чисті технології. Однак вони часто роблять це неоптимальним шляхом, ґрунтуючись на переконанні, що саме уряд має визначити бажані інвестиції та потім фінансувати їх. Цей довільний вибір спотворює ринковий розподіл капіталу, спрямовуючи його не туди, куди він принесе найбільший прибуток, а туди, куди цього хочуть чиновники. Тим часом просте спостереження, яке є відправною точкою нашого звіту, полягає в тому, що зниження вартості нових інвестицій посилює тенденцію до більш швидкого впровадження новітніх технологій. Ці технології, у свою чергу, мають тенденцію бути чистішими та ефективнішими.

Виходячи з різних точок зору по всій Центральній Європі, представлені ідеї показують критичну потребу в зміні парадигми від урядових мандатів до більш лібералізованого ринкового середовища, яке може природним чином розвиватися, щоб задовольнити вимоги сьогоденної економіки та завтрашнього середовища.

Загальний огляд: що ми дослідили?

Країни ЦСЄ, охоплені цим звітом, загалом мають менш амбітні цілі щодо скорочення викидів CO₂, ніж країни Західної Європи. Однак, країни ЦСЄ можуть мати проблеми з досягненням цих скромних цілей. Боротьба за досягнення кліматичних цілей частково спричинена занедбаністю інфраструктури та погіршенням ринку для приватних інвестицій.

Занедбаність інфраструктури є однією з найбільших перешкод для функціонування очікуваного енергетичного ринку. Це зменшує можливості масштабування бізнесу та замикає бізнес-моделі в межах національних кордонів, сприяючи створенню олігополій. Міжмережеві зв'язки в регіоні ЦСЄ становлять лише 13% внутрішньої пропускної здатності ЄС.

Важливо відзначити, що за оцінками щонайменше 100 млрд. дол. щорічно потрібно інвестувати в дослідження та розробки в галузі чистої енергії, щоб запобігти негативному впливу зміни клімату. Приватні інвестиції мають вирішальне значення. Наразі 77% компаній із Центральної та Східної Європи повідомляють про інвестиції у розвиток бізнесу, при цьому приватні кошти становлять майже 70% усіх інвестицій у відновлювану енергетику. Хоча приватні інвестиції є вирішальними, клімат для таких інвестицій значно погіршується в досліджуваних країнах ЦСЄ. Співвідношення інвестицій до ВВП є нижчим за середній показник ЄС для всіх країн, крім Угорщини. У той же час, економічна свобода загалом знижується, а тиск на державні інвестиції зростає.

Щоб подолати цю проблему, ми визначили 40 різних перешкод для інвестицій в енергетичний сектор окремих країн ЦСЄ. Найпоширеніші перешкоди включають:

- бюрократія,

- державний контроль,
- режимна невизначеність,
- обмеження доходу,
- обмежений доступ до мережі,
- обмежений доступ до землі,
- недобросовісну практику державних закупівель, а також
- високі податки.

Серед проаналізованих країн Чехія та Румунія є найбільш відкритими, тоді як Угорщина та Болгарія стикаються з проблемами майже в усіх визначених категоріях.

Вплив політики ЄС на рівні приватних інвестицій у країнах ЦСЄ є суперечливим. Хоча ЄС сприяє відкритості та інтеграції ринку, він також допускає програми, що спотворюють ринок. Крім того, очікується, що податок ЄС на вуглецевий слід імпорту зменшить прибутковість інвестицій.

Виходячи зі звіту, у цій статті ми ближче розглядаємо Україну.

Україна у світлі інших країн

Україна виробляє «лише» 3,6 тонни викидів парникових газів на душу населення, на відміну від 8,1 тонни на рік у Польщі, 9,3 тонни в Чехії, 6,1 тонни в Словаччині, 6,8 тонни в Болгарії, 3,7 тонни в Румунії, 4,4 тонни в Угорщині. Проте, виклик все ще є значним для України та регіону. З точки зору політики, лібералізація ринку в Україні є недавньою подією, яка триває, і ускладнюється витратами, пов'язаними з війною. Незважаючи на ці виклики, очікується, що іноземні актори відіграватимуть вирішальну роль у енергетичному переході України, залучаючи необхідні інвестиції та досвід.

Щодо виробництва енергії, Україна, якщо вона приєднається до ЄС, отримає вигоду від своїх 15 діючих ядерних реакторів, які забезпечують 55% її електроенергії [прим. *Центру глобалістики «Стратегія XXI»: на момент написання даної статті 6 реакторів Запорізької АЕС переведені у стан холодного зупину, а оперативний контроль за функціонуванням Запорізької АЕС здійснює ворог. Частка електроенергії, виробленої усіма діячими і підконтрольними Україні блоками АЕС варіюється від 50 до 75% в загальному енергетичному балансі в залежності від навантаження на енергосистему, сезонності, графіку виведення енергоблоків в ремонт та інших факторів]. Для порівняння, п'ять атомних реакторів Словаччини забезпечують 59% електроенергії, нещодавно додані нові потужності. Єдина атомна електростанція Угорщини з чотирма реакторами виробляє 44% електроенергії. Виходячи з цифр, Україна мала б найбільшу кількість ядерних реакторів у регіоні ЦСЄ.*

Проте війна, що триває, спустошила країну, а витрати на відновлення досягли астрономічного рівня. Незважаючи на ці виклики, українці залишаються рішуче налаштовані на досягнення миру та прагнення до членства в ЄС і зеленого переходу. Таким чином, Україна досягла помітного прогресу у зменшенні бюрократії, особливо після російського вторгнення у 2022 році. Країна запровадила цифровізацію, скоротила перевірки та запропонувала звільнення від податків для важливих інвестиційних проєктів, підтримки економічної діяльності та вдосконалення чистих технологій. Обмеження певної енергетичної діяльності, часто через проблеми з навколишнім

середовищем або безпекою, зазвичай є тимчасовими та посилюються під час воєнного стану. Ці обмеження в першу чергу стосуються видів діяльності, для яких потрібні спеціальні ліцензії чи дозволи. Важливо, що тимчасові обмеження в Україні підкреслюють необхідність гнучкої політики, яка адаптується до мінливих обставин.

Однак, існують серйозні виклики та обмеження, які впливають на спроможність України прийняти ефективну енергетичну політику. Під час воєнного стану Україна ввела обмеження на виведення капіталу з країни, що торкнулося фізичних осіб і комерційних структур. Знявши ці обмеження, Україна може забезпечити більшу стабільність і передбачуваність для інвесторів, що є вкрай важливим для залучення приватного капіталу в енергетичний сектор.

Крім того, зусилля України щодо спрощення підключення до електромережі та залучення місцевих громад перешкоджають триваючому конфлікту, який відволікає ресурси, необхідні для відновлення інфраструктури. Незважаючи на електронні послуги, запроваджені у 2021 році, доступ до мережі залишається проблемою через пошкоджену інфраструктуру.

В Україні доступ до землі для проектів з відновлюваної енергетики спрощено нещодавнім законодавством. Земельний кодекс України дозволяє орендувати землю без зміни цільового призначення, але агресія росії принесла нові ризики та забруднення, ускладнивши доступ до землі. В умовах воєнного стану публічна кадастрова карта закрита, що не може не впливати на прозорість.

Нарешті, Україна стикається з нестабільністю податкового законодавства, оскільки сегментація за видами оподаткування створює потенційні лазівки та неясності.

Інші країни регіону ЦСЄ, такі як Польща, Угорщина та Болгарія, відчувають подібні обмеження. Однак, український випадок є значно складнішим через триваючу війну. У світлі цього в наступному розділі пропонуються конкретні та цілеспрямовані політичні пропозиції для України.

Політичні пропозиції

Нижче ми представляємо політичні пропозиції в трьох розділах: по-перше, пропозиції щодо окремих країн, по-друге, пропозиції щодо окремих регіонів і, нарешті, пропозиції для всього ЄС.

Політичні пропозиції для України після війни

Нижче ми представляємо конкретні політичні пропозиції для України на післявоєнний період.

1) Скасування торговельних та інвестиційних обмежень, спричинених війною рф проти України:

Ціль : відновити економічну відкритість і заохотити іноземні інвестиції. Скасування всіх обмежень, запроваджених під час війни, стане сигналом відданості України відродженню своєї економіки та залученню міжнародних інвесторів.

2) Запровадження регуляторної стабільності:

Мета : Створення передбачуваного та сприятливого бізнес-середовища. Створення стабільної нормативно-правової бази вселить довіру серед інвесторів та бізнесу, сприятиме довгостроковому економічному зростанню та розвитку.

3) Підвищення прозорості та доступу до публічної інформації:

Мета : Сприяти підзвітності та довірі до управління. Підвищення прозорості в процесах прийняття рішень і полегшення доступу до публічної інформації розширить можливості громадян, посилить підзвітність уряду та зменшить корупцію.

4) Усунення зобов'язань щодо покладання спеціальних обов'язків (PSO), які обтяжують компанії:

Мета: Покращення фінансової стабільності та технічного стану об'єктів енергетики. Ліквідація PSO звільнить компанії від обтяжливих зобов'язань, дозволяючи їм більш ефективно розподіляти ресурси на технічне обслуговування та модернізацію інфраструктури, що зрештою покращить ефективність енергетичного сектору. Скасування Постанов [1] , якими зберігається граничний рівень цін на природний газ та електроенергію. Ці резолюції мають бути тимчасовими заходами для захисту кінцевих споживачів від нестабільності цін і дефіциту ресурсів під час війни.

5) Скасування постанов, якими зберігаються граничні рівні цін на природний газ та електроенергію:

Мета: поступове скасування контролю над цінами свідчить про перехід до ринкових механізмів ціноутворення. Хоча спочатку вони були необхідні під час війни, щоб захистити споживачів від нестабільності, тепер вони перешкоджають ринковій динаміці та конкурентоспроможності. Прийняття ринкових цін підвищує ефективність і забезпечує справедливий розподіл ресурсів.

6) Усунення обмежень цін, які перешкоджають інвестиціям та доступу до імпорту:

Мета : усунення обмеження цін полегшує прийняття інвестиційних рішень шляхом створення більш прозорого та конкурентного ринкового середовища. Він також заохочує імпорт енергоносіїв, посилюючи інтеграцію та диверсифікацію ринку. Дотримуючись міжнародних стандартів, Україна позиціонує себе для підвищення ефективності та конкурентоспроможності в глобальному енергетичному ландшафті.

Політичні пропозиції для регіону ЦСЄ

Для всього регіону Центральної та Східної Європи ми пропонуємо проактивне рішення: країни регіону Центральної та Східної Європи повинні подавати приклад, перш за все впроваджуючи ринкові реформи. Вони повинні зробити це спільно, уклавши «Пакт свободи», угоду, яка координує цілі та інструменти. Мета полягала б у створенні узгодженої, взаємопов'язаної енергетичної екосистеми на основі вказівок ЄС щодо скорочення викидів CO₂ , застосування необмежувальних правил і податкових рішень, викладених в Угоді про клімат і свободу. Ця ініціатива передбачає створення спільного вільного енергетичного ринку щонайменше для 110 мільйонів людей.

Впроваджуючи Пакт свободи, країни ЦСЄ можуть продемонструвати переваги ринково-орієнтованих реформ і створити більш гнучкий і конкурентоспроможний енергетичний

ринок. Ця ініціатива слугуватиме моделлю для політиків ЄС, демонструючи потенціал для економічного зростання та екологічної стійкості через менш обмежувальні та більш ефективні нормативні рамки.

Пакт свободи має базуватися на пропозиціях, викладених в Climate & Freedom Accord. Деякі країни ЦСЄ вже мають рішення, які відповідають цим пропозиціям, хоча вони часто залишаються неповними або непослідовно застосовуються в компаніях, які прагнуть інвестувати в нерухомість, заводи та обладнання (PP&E) або дослідження та розробки (R&D). Наша мета – створити середовище, де бюрократичні складнощі не перешкоджають інвестиціям в інновації та модернізацію.

Щоб розвинути зміст Пакту, слід організувати серію семінарів для регуляторів і законодавців з кожної країни. Ці семінари нададуть можливість вивчити альтернативні шляхи зменшення викидів CO₂, порівняти правові та податкові системи та визначити кроки, які можна зробити.

Основні положення Пакту свободи:

Щоб пакт був ефективним, він повинен містити такі ключові положення:

Оптимальні рівні оподаткування: пропонується встановлення і гармонізація існуючих податків (головним чином податок на прибуток на прибуток і ПДВ) на найнижчому можливому рівні, гарантуючи, що вони є якомога більше схожими між країнами-підписантами.

Усунення субсидій, які спотворюють ринок: пропонується поступово скасувати субсидії, які спотворюють ринок, створюючи рівні умови для всіх компаній.

Зменшення бюрократичних і регуляторних бар'єрів: пропонується зобов'язати країни переглянути та впорядкувати бюрократичні та регуляторні процедури, зменшивши бар'єри для інвестицій.

Розподіл коштів ЄС: пропонується проведення аудиту, що кошти ЄС спрямовуються переважно на інвестиції в інфраструктуру, які розширюють ринок і посилюють енергетичну інтеграцію між підписантами.

Розгортання та інтеграція передових технологій: прискорення розгортання інтелектуальних лічильників, полегшення моніторингу мережі та розширення можливостей споживачів.

Подолання енергетичної бідності: пропонується пов'язати ініціативи щодо енергетичного переходу з вирішенням проблеми енергетичної бідності, вийшовши за межі тимчасових виправлень і розробивши довгострокові структурні рішення, які дозволять енергетично бідним домогосподарствам стати активними споживачами та отримувати користь від стійких енергетичних систем.

Взаємно визнані податкові та фінансові механізми: пропонується запровадити узгоджені податкові та економічні стимули, такі як прискорена амортизація та облігації CoVictory, для посилення інвестицій у широкий енергетичний сектор.

Оцінка та моніторинг: пропонується запровадити надійну систему для оцінки та моніторингу наслідків цілей Пакту, забезпечуючи підзвітність та постійне вдосконалення.

Пакт свободи створить єдину спеціальну економічну зону (СЕЗ) у країнах ЦСЄ, залучивши більше інвестицій та капіталу. Ця ініціатива узгоджується з Ініціативою трьох морів, яка спрямована на тіснішу економічну співпрацю між 13 країнами ЦСЄ. ЦСЄ вже стає центром «nearshoring» [прим. Центру глобалістики «Стратегія XXI»: процес модифікації ланцюгів поставок, в основі якого переміщення виробництва ближче до кінцевого споживача продукту або послуги, з метою зменшення витрат] для бізнес-послуг і виробництва, оскільки промисловість переосмислює свої глобальні ланцюжки поставок після COVID-19. Примітно, що країни Центральної та Східної Європи посіли шість із семи перших місць у рейтингу Nearshoring Index 2020 від Savills [6], підкреслюючи економічне зростання та інвестиційний потенціал регіону.

Успішне прискорення декарбонізації в країнах ЦСЄ на основі принципів вільного ринку може надихнути інші регіони та країни. Оригінальний Climate & Freedom Accord (CFA), розроблений експертами світових аналітичних центрів, має безмежну сферу застосування. Створення міжнародної структури, яка гарантує економічну свободу, має важливе значення для досягнення швидшого економічного розвитку та безпечного захисту навколишнього середовища в усьому світі.

Політичні рекомендації для ЄС

ЄС повинен переглянути свою поточну кліматичну політику, таку як Система торгівлі викидами (ETS), Механізм коригування кордонів вуглецю (CBAM) і екологічні, соціальні критерії та критерії управління (ESG). Хоча ці правила спрямовані на пом'якшення кліматичних змін, вони накладають значний тягар на компанії, впливаючи на їхні ресурси та збільшуючи операційні витрати. Щоб вирішити ці проблеми, ЄС має вивчити більш гнучкі та економічно ефективні підходи, які досягають екологічних цілей без непропорційного впливу на економічні показники.

Фінансові потреби енергетичного переходу значно вищі, ніж кошти, які зараз виділяє ЄС. Ця розбіжність є особливо складною для країн Центральної та Східної Європи, які намагаються досягти амбітних цілей, встановлених Законом ЄС про нульову промисловість і Законом про критичну сировину. ЄС повинен переглянути свої стратегії фінансування, переконавшись, що надана фінансова підтримка відповідає оціночним витратам на енергетичний перехід.

Енергетичний перехід у регіоні ЦСЄ має визнати історичну залежність від вугільної промислової та унікальні економічні умови цих країн. Нав'язування безкомпромісних політичних рішень без урахування цих факторів може перешкодити прогресу. Натомість ЄС має сприяти гнучкості та економічно оптимальним рішенням, адаптованим до

---

⁶ Poświata, J. Szreder, P., Kozub, P., Bobrowska, M., Kolesnik, E., Swieboda, T. and Świkiewicz, M., 15 листопада 2022 р. *Прямий і венчурний капітал у Центральній та Східній Європі* *Приватні інвестиції в Центральну та Східну Європу готові взяти на себе хвилю зростання, що підживлюється високоефективними економіками та широким резервом кадрів*, <https://www.bain.com/insights/private-equity-and-venture-capital-in-central-and-eastern-europe/> (дата доступу 2024).

конкретних потреб регіону ЦСЄ. Такий підхід сприятиме більш плавному переходу та гарантуватиме, що всі сфери отримають рівну користь від енергетичного переходу.

Рекомендації

Поступова відмова від механізму ETS. Ринок ETS став нестабільним і дуже непередбачуваним. Хоча це сприяє зменшенню викидів CO₂, його вплив перебільшено через витік вуглецю. Цього недостатньо для досягнення бажаних цілей. Крім того, це сприяє неконкурентоспроможності, деіндустріалізації та переведенню бізнесу в офшори, оскільки використовує негативні стимули, які накладають витрати на економіку ЄС. У короткостроковій перспективі ми рекомендуємо, щоб будь-яке посилення цільових показників викидів Європейською комісією обговорювалося з державами-членами завчасно, а не приймалося поспішно та разом із великими фінансовими витратами. Це створює спокусу для політиків затверджувати навіть недосяжні цілі. У довгостроковій перспективі ми рекомендуємо переоцінити ETS як таку та розглянути можливість її заміни механізмами, описаними в цьому документі, такими як чисте зниження податків і фонди спільної перемоги. ЄС повинен заохочувати своїх членів підтримувати політику, яка позитивно стимулює економічних суб'єктів, створюючи більше свободи для дій, а не зводячи бар'єри, щоб «спрямувати» їх у визначеному урядом напрямку.

Кліматичні цілі повинні бути зосереджені на скороченні викидів, де розвиток відновлюваних джерел енергії є лише одним із багатьох шляхів досягнення цієї мети. Необхідно розпочати більш всеохоплюючі дискусії щодо цільових показників частки ВДЕ, а запропоновані рішення мають бути гнучкими, оскільки їх виконання вимагає від деяких країн (наприклад, Словаччини) економічно неоптимальних рішень. Дійсно, цільові показники викидів мають базуватися на кінцевому споживанні (включаючи імпорт), а не на виробництві. Слід також переглянути функцію кліматичної цілі. Його слід розглядати як оцінку того, що є здійсненим у певний час і за визначеної вартості, а не як жорстку ціль, яку необхідно досягти, незважаючи ні на що.

Європейська комісія не повинна більше послаблювати правила державної допомоги. Необхідно запобігти регуляторному захопленню. Нещодавні послаблення, спрямовані на конкуренцію Закону США про скорочення інфляції (IRA), демонструють неправильне розуміння ринкової економіки, розглядаючи її як ігри з нульовою сумою, а не середовище, де виграють усі. Державна допомога, спрямована на певні галузі та компанії, приносить користь одним за рахунок інших, спотворюючи конкуренцію. ЄК має захистити ринок від дискреційних і підричних політичних рішень. Досягнення спільних європейських цілей вимагає ринкових рішень, а не заповнення ринку грошима платників податків.

ЄС повинен підштовхувати країни до запровадження політики, яка дозволить розширювати міжконектори та взаємну торгівлю енергією. Побудова мережі енергетичних взаємозв'язків по всьому континенту дозволяє кожному виробляти та продавати енергію незалежно від географічного розташування. ЄС повинен покращити координацію між національними операторами мереж, щоб підвищити гнучкість з боку попиту та інтегрувати це в національні стратегії. Спеціальні умови слід пропонувати невеликим і місцевим гравцям, таким як енергетичні спільноти, активні споживачі та МСП, які можуть мати проблеми з конкурентними процедурами доступу до мережі для

подальшої децентралізації. Те саме стосується гнучких послуг, таких як зберігання та реагування на стороні попиту.

Припинення впровадження СВМ. Кліматичні переваги механізму регулювання кордонів викидів вуглецю (СВМ) будуть мінімальними, тоді як витрати на ведення бізнесу та навантаження на європейських споживачів будуть високими. СВМ є протекціоністським інструментом, який може політично фрагментувати глобальні відносини та ескалувати конфлікти. ЄС має шукати альтернативні методи вирішення проблеми витоку вуглецю, які не призведуть до значних економічних витрат і політичної напруги.

ЄС має стати функціональною платформою для обміну найкращими практиками. Замість джерела більшого регулювання, ЄС має стати місцем для обміну інформацією про виклики та рішення, а також для впровадження найкращих практик для успішного адміністрування мереж, планування, регулювання та залучення зацікавлених сторін.